

Лилия Крумова-Цветкова

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“
при Българската академия на науките
София, България

ЗА НЕОЛОГИЗАЦИЯТА В СЪВРЕМЕННИЯ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Неологизацията, т.е. обогатяването на лексикалната система с нови номинативни средства, е естествен за езика процес през всеки период от развитието му. Особено характерен е обаче за периодите на радикални политически, социални и културни промени, какъвто период е нашето съвремие. Няколко фактора обуславят активирането на неологизацията днес – смяната на обществено-политическата система, развитието на информационните технологии и доминиращата роля на визуалната култура. Новите явления на обществената сцена, в сферата на технологиите и в полето на културата идват с отговаряне на потребността от нови номинации. Интернационализацията и глобализацията наложиха като особено значим начин за номинация днес заемащото и то от най-престижния за времето език, източник и медиатор на съвременна лексика – английския език. Не по-малко важно място обаче заема и словообразуването на родна основа чрез домашни средства. Обновяването и попълването на речника и днес става чрез традиционните начини на словообразуване и по продуктивни в езика модели, но новите условия неминуемо налагат някои иновации и в словообразователните средства, и в тяхната продуктивност.

Именно на начините и средствата за образуване на нови думи и на типологията на образуване на нови значения в съвременния български език е посветена книжка 4-та на списание „Български език“.

В статията си *Експресивен потенциал на новата българска лексика* Диана Благоева изследва неологичната българска експресивна лексика. Обект на изследване са нови лексикални единици и нови значения, чрез които се изразява емоционално и оценъчно отношение към съответните обекти на номинация. Въз основа на съвременен материал авторката доказва, че в сегашния период създаването на нова експресивна лексика е активен процес. Преобладават номинациите с негативна оценъчност, най-често отнасяща се до социална оценка. Нелогизмите със социална оценъчна семантика назовават актуални явления от днешната действителност.

Статията на Сия Колковска *Новите метафорични и метонимични значения в българския език, възникнали при съществителните имена* е посветена на семантичните иновации през последните десетилетия. И в съвременния език семантичното словообразуване е активен начин за създаване на нови лексикални единици. Авторката разглежда семантичните неологизми в типологичен план, проследява актуалните тенденции в метафоричната и метонимичната номинация в българската неология. На основата на доказателствен материал се представя типология на метафоричните и метонимичните значения в българския език.

Статията *Словообразуване по инициални абривиатури* на Цветелина Георгиева се отнася до друг активен начин на номинация в българския език – абривиацията. Всъщност новото време бележи иновации и в тази област.

Може да се каже, че превес в тази сфера днес има инициалната абревиация, като единиците от този тип са в по-голямата си част заемки. Активен процес в съвременния език обаче е деаббревиатурното словообразуване, т.е. образуване на имена от мотивиращи инициални абревиатури. Авторката изследва тази производна лексика доста обстойно, в две части, като в настоящата книжка е отпечатана първата част. Анализира се микросистемата на производните, названия на лица, като се правят конкретни изводи по отношение на словообразователните типове и тяхната производност и се констатира количествените и качествените изменения през последните 30 години при този кръг от лексикални единици.

Представените статии засягат само някои от съвременните начини на обогатяване на лексикалната система на българския език. Те разкриват обаче една съществена страна на неологизацията в езика – голяма част от новата лексика се създава с родни средства, чрез използване на ресурсите на българския език. А това е важна част от тенденцията към запазване на националната езикова самобитност, противопоставяща се на мощната вълна на интернационализация.

✉ Лилия Крумова-Цветкова
lilia.krumova@abv.bg

Публикувано: 19 декември 2012